

פרשת קרח

וַיַּעֲלוּ מֵעַל מִשְׁכַּן-קָרַח דָּתָן וְאַבְיָרָם מִסְכֵּיב וְדָתָן וְאַבְיָרָם יִצְאוּ נֹצְבִים פֶּתַח אֹהֶל־יְהוָה וַיְנַשִּׂיהֶם וַיִּבְנִיחֶם וַיִּטְפְּמוּ: ... אִם-כְּמוֹת כָּל-הָאָדָם יִמְתּוֹן אֱלֹהִים ... וְאִם-בְּרִיאָה יִבְרָא יְיָ וּפְצֹלָהּ הָאָדָמָה אֶת-פִּיהָ וּבִלְעָה אֶת־כָּל-אֲשֶׁר לָהֶם ... וַיִּדְעֹתָם כִּי נֶאֱצַו הָאֱלֹהִים הָאֵלֹהִים אֶת-יְיָ: ... וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ וַתַּבְלַע אֶת־כָּל-בְּתִיחֶם וְאֶת כָּל-הָאָדָם אֲשֶׁר לְקָרַח וְאֶת כָּל-הָרְכוּשׁ:

המחלוקת הרהרו תשובה בלבם. לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנם וישבו שם. ובמקור בסנהדרין: וישבו עליו ואמרו שירה. רש"י על התורה הביא רק את הנוגע לעניין, דהיינו שבשונה מדתן ואבירם ומאתים חמשים איש, בני קרח לא מתו.

פירושים שונים נאמרו בדבר זה, אך מסתבר יותר הפירוש הפשוט כפי שדי ברור ברש"י: בני קרח נבלעו באדמה עם כל האדם אשר לקרח, ונתבצר להם מקום גבוה עליו ישבו וכך נצלו, ואכן יצאו מהאדמה והמשיכו לחיות. מה שאמרו חז"ל 'ואמרו שירה', יתכן שהכוונה שאמרו שירה על כך שנצלו, ויתכן שהכוונה למזמורי התהלים שחברו על ידי בני קרח. אך ודאי שאין הכוונה שאמרו שירה בגהנם ולא יצאו משם. מה שדרשו חז"ל על מזמור לאסף, יש לבאר על פי הדרש, ואין בכך כל סתירה לדברים שכתבתי.

ע"פ הפשט לא בהכרח שבני קרח נבלעו באדמה. נעייין בלשון הפסוקים ודתן ואבירם יצאו נצבים פתח אהליהם ונשיהם ובניהם וטפם. כאן מפורש שבניהם ונשיהם של דתן ואבירם יצאו נצבים. ברש"י על פסוק זה: צא וראה כמה קשה המחלוקת... וכאן אבדו אף יונקי שדים. רש"י כתב זאת כאן, ולא בהמשך על 'ותבלע אותם'. לא נזכר כאן בני קרח. גם בפסוקים הבאים אם כמות כל האדם ימתון אלה מדובר על אלה הנצבים כאן. ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם אלה שעד עתה דברה עליהם התורה, דהיינו דתן ואבירם ונשיהם ובניהם וטפם ואת בתיהם. ואת כל האדם אשר לקרח בפשטות מדובר על האדם שברשותו; אשתו, בניו הקטנים, עבדיו, אך לא על בניו הגדולים שכבר אינם ברשותו. יש שפרשו 'כל האדם אשר לקרח', אלה שהלכו אחר עצתו.

בפרשת פנחס, כשהתורה מזכירה את דתן ואבירם ואת ענשם ונש קרח, כתוב: וַיִּבְנֵי-קָרַח לֹא-מָתוּ: רש"י מביא את דרשת חז"ל המובאת בסנהדרין (ק"י): הם היו בעצה תחלה, ובשעת

עונשם של החוטאים מקרב ישראל הערה הנוגעת בעיקר לגרסא דינקותא

עם זאת, אעיר כאן הערה חשובה אותה הערתי אשתקד בעלון פרשת שלח: עם כל דרגתם הגבוהה של קדמונינו, ודאי שכשכתוב בתורה או בנביאים או בכתובים על אנשים שהיו רשעים וחטאים, אסור לנסות לבאר אחרת. בדורות האחרונים נכרת מגמה בחוגים מסויימים לנסות להצדיק רשעים, תוך כדי הסבר מפולפל על כך שהם בדרגתם נחשבו רשעים, אבל אילו היו חיים היום, היו גדולי הדור. המגמה הזו נוצרת מהבנה שטחית ורדודה של המושג "ירידת הדורות". כידוע, יש חוגים מסויימים הנוטים להרשיע רבים מאד ממי שאינם רשע (ולפעמים אף צדיקים גמורים), ולמרבה האירוניה דווקא באותם חוגים נוטים להצדיק רשעים. בספר מסויים שנכתב בעשרות השנים האחרונות, נכתבו דברי לימוד זכות על ירבעם בן נבט ועל אחאב. על אחאב הרשע אמרו חז"ל קלות שעשה אחאב כחמורות שעשה ירבעם. בספר המדובר כתב על אחאב בזה"ל: 'עכ"פ זה ברור שהיה מאמין בהש"ת ובתורתו הקדושה. ובעבדיו הנביאים אמונה גמורה ושמר תורה ומצוות בתכלית, זולת עון ע"ז דתקיף ליה'. עכ"ל. זו רק דוגמא קטנה מדברים נוספים המובאים שם. כנראה שהספר המדובר נכתב על ידי תלמיד תועה וטועה של אותו

בשבועות האחרונים (פרשיות בהעלותך ושלח, וכן בפרשתו פרשת קרח) אנו לומדים על ענשיהם של חוטאים מקרב עם ישראל (המתאוננים, המרגלים, קרח ועדתו).

ברצוני להדגיש נקודה חשובה מאד בכל גיל, ובעיקר לילדים הטהורים בגיל הרך: כשלומדים על ענשים שקבלו הגויים, יש עניין להרחיב בצורה חיה ומוחשית עד כמה שאפשר (על עשרת המכות למשל, נאמר בתורה 'למען תספר וכו'). אמנם, כשלומדים על עונשים שקבלו יהודים, יש להקפיד להתמקד בעיקר בחטא ובעונש שקבלו עליו, ולהדגיש את הצער בכך שיהודים ירדו לשפל המדרגה. את העונש יש לתאר בצורה חלקה המובנת מספיק לילדים, ובלי כל אפשרות להרחיב עד כדי המחשות והצגות. עניינים כאלה יש ללמד את התלמידים כפי מה שכתוב בתורה וכפי מה שקבלנו מחז"ל בעניין, וללא כל תפאורה נוספת הגורעת כשמדובר בעניינים אלה. לצערנו, בדור הקומיקסים ועוד עלולים לפעמים להכשל בכגון שא. (על עצם עניין הקומיקסים התועלת והנזק במקרים מסויימים, יש להרחיב במקום אחר). ויהי רצון שלא תצא תקלה תחת ידינו.

אותו אדם גדול, המייחסים לו את חיבור הספר. אפשרות אחרת: אולי כתובים כאן דברים עמוקים מאד שאינם מובנים לנו כלל. אם אפשרות זו נכונה, הרי שאפשר לקבוע כן על כל הרעיונות התמוהים המובאים בספר. ואם כן, עד שיפרשוהו

כראוי, יש לגנוזו ואסור לפרסמו בפני עמי הארץ. וכמדומה שבהערה זו יצאתי ידי חובת תגובה למי שהעירני על דברים שכתבתי בשבוע שעבר ביחס לאותו חוג.

פירוש רש"י בכמה מקומות בהם נראה שחולק על הירושלמי

המהרש"א מביא גרסה אחרת. ז"ל: סלסלה ותרוממך ובין נגידים תושיבך. כן הוא בכל הספרים שלנו. ופס' הוא בספר בן סירא ... אבל מפירש"י נראה דלא היה גורס אלא סלסלה ותרוממך וגו'. ועל זה כתב סיפיה דקרא תכבדך כי תחבקנה. פסוק הוא בספר משלי ... אלא שרש"י הביא סיפיה דקרא להוציא מדברי התוס' האומרים שהוא פס' בבן סירא.

אם בלשון התלמוד לא גרס רש"י רק את תחלת הפסוק מובן מדוע העדיף להביא פסוק ממשלי ולא מבן סירא. אלא שקשה ממקום אחר, בו לכאורה מוכח כי שמעון בן שטח נקט בפס' שבבן סירא. בירושלמי מפורש להדיא שענה לו בפסוק מספר בן סירא: בירושלמי בסוגיה מובא המעשה בגרסה שונה מעט (לא הבאתי כאן את תחלת המעשה כפי המובא שם, שאינו נוגע לענייננו): שלח ויהיב ליה מילא ואתא ויתיב ליה בין מלכא למלכתא. ... א"ל ולמה יתבת בין מלכא למלכתא א"ל בסיפרי דבן סירא כתוב סלסליה ותרוממך ובין נגידים תושיבך. מפורש שענה לו מהפסוק שבבן סירא ולא מהפסוק שבמשלי.

אמנם, משינוי הגרסא בין שני התלמודים מובן היטב מדוע גורס כאן רש"י אחרת מהירושלמי. בירושלמי הגרסא: ויתיב ליה בין מלכא למלכתא. כלומר, הוא מעצמו ישב שם. כשהמלך שאל אותו מדוע עשה זאת, ענה לו בפסוק המתאים, כי התורה הושיבה אותו בין נגידים. משא"כ לפי הגרסה בתלמוד שלנו, המלך הושיבו שם, ואמר לו: חזית כמה יקרא עבדינא לך. על כך ענה לו בפסוק המתאים מספר משלי, כי לא המלך מכבדו אלא התורה.

חוג ממחלוקות רבות שיש בין שני התלמודים, אנו מוצאים בכמה מקומות שרבותינו הראשונים מפרשים בתלמוד בבלי אחרת ממה שמפורש בתלמוד הירושלמי. במסגרת זו אתייחס לאחד המקומות בהם נראה כן בפירוש רש"י. ב"ה, זכיתי ליישב את פירוש רש"י בכמה מקומות בתלמוד בבלי בהם נראה שחולק על הירושלמי. אציין כי אין קשר בין עניין זה לבין העובדה הברורה על לפני רש"י לא היה את כל התלמוד הירושלמי בשלמותו. מכמה מקומות מוכח שלא היה ברשותו את כל הירושלמי.

לאחרונה זכיתי בס"ד לסיים מסכת ברכות ירושלמי ובבלי עם התוספתא (על זמן ואופן חיבורה של התוספתא הנמצאת בידינו, אכתוב א"ה במקום אחר), אותן אותה זכיתי לסיים בעז"ה. מסיבה זו, אתן כאן דוגמא ממסכת ברכות. דף מח.

בתלמוד בבלי מובא מעשה: ינאי מלכא ומלכתא כריכו ריפתא בהדי הדדי ומדקטל להו לרבנן לא הוה ליה איניש לברוכי להו. אמר לה לדביתהו מאן יהיב לן גברא דמברך לן. אמרה ליה אשתבע לי דאי מיתינא לך גברא דלא מצערת ליה. אשתבע לה.

אייתיתיה לשמעון בן שטח אחוה. אותביה בין ידיה לדידה. אמר ליה חזית כמה יקרא עבדינא לך אמר ליה לאו את קא מוקרת לי אלא אורייתא היא דמוקרא לי דכתוב: סלסלה ותרוממך.

אמר ליה קא חזית דלא מקבל מרות. המשך המעשה שם אינו נוגע לענייננו.

וכתב רש"י: 'סלסלה ותרוממך': סיפיה דקרא תכבדך כי תחבקנה. רש"י אם כן, לא גרס תיבות אלו בלשון התלמוד אלא רק 'סלסלה ותרוממך', ולכן הביא את סוף הפסוק אליו התכוון שמעון בן שטח. הפס' סלסלה ותרוממך תכבדך כי תחבקנה: הוא במשלי (סדר א).

להערות והארות בענייני העלון:

יחזנתו נימנן קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com. וכן בקו התורה והמצוה 0773541079 ניתן לתרום (גם הנעזרות לע"נ, להצלחת, וכד') בעמדות נדרים פלוס: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחיבורים'.

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב')

עד סוף חדש תמוז: מנחה בחול: 7:35. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 7:00. שחרית בשב"ק (קבוע): 8:30. ערבית מוצש"ק: 8:10.

קרח: מנחה בחול: 7:35. מנחה בעש"ק ובשב"ק: 7:00. ערבית מוצש"ק: 8:10.

יבנה המקדש: קרח: כהונה: שְׁעָרִים לוי: יצרי. השיר: הזיל לך ואז ישיר. מסכת שבת: ד. הקת: כ': מלכיה. ל': נתניהו.

ברכת מזל טוב לדידינו היקר ר' אליה שוקר שליט"א ולכל משפחתו

לרגל שמחת נישואי בנו הבה"ח נעם שליט"א בשעה טובה ומוצלחת. יהי רצון שיזכו לבנות בית נאמן בישראל ויזכו לראות דורות ישרים ומבורכים. המברכים: בני הקהילה פרנסיה ומנהיגיה

ברכת מזל טוב לדידינו היקר ר' אברהם כהן שליט"א ולכל משפחתו

לרגל כניסת בנו הבה"ח משה נחמן שליט"א בעול תורה ומצוות יהי רצון שיזכו לרווחת ממנו רוב נחת דקדושה המברכים: בני הקהילה פרנסיה ומנהיגיה